

that a conscious relation to the risk itself which is balanced, stabilizing factor that strengthens the position of enterprises in the social and economic environment. The control function is manifested in the fact that the rational relation of a manager to the risk, in itself, creates conditions to manage risky situation, determining the level of risk in industrial and economic activity, prediction of unexpected situations. Accumulative function is the accumulation and preservation of temporary facilities and use of them to create reserve funds (risk fund) in the case to cover the expenditures for elimination of the negative effects of risk factors that emerged.

Thus, the risk functions are manifested through the action of risk factors on the parameters of socio-economic system and its individual components, which are caused by various factors. Availability of various aspects of mentioned above functions manifestation testifies overall impact of risk on both the economy and society as a whole and on businesses and entrepreneurs. Adam Smith's allegory, treating a risk as "invisible hand" of market, is likely to be right.

УДК 657.421

Наталія Кравчук, асистент

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «АМОРТИЗАЦІЯ» У ВІДТВОРЮВАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАСОБІВ ПРАЦІ

Анотація. Розкрито зміст поняття «амортизація» у працях сучасних науковців. Розглянуто роль амортизації у відтворювальному процесі засобів праці на підприємствах цукрової промисловості.

Ключові слова: знос, засоби праці, відтворення, відновлення, амортизація, інвестиційний процес.

Natalia Kravchuk

INTERPRETATION OF WHAT CONSTITUTES "DEPRECIATION" IN THE REPRODUCTIVE PROCESS OF LABOR

Abstract. The content of the concept of "depreciation" in the writings of modern scholars. The role of depreciation in the reproductive process of working in the business of the sugar industry.

Keywords: wear, means work, play, renewal, depreciation, investment process.

Аналіз діяльності більшості суб'єктів господарювання країни дає можливість стверджувати про існування проблеми крайньої зношеності засобів праці. Переважна частина обладнання як морально, так і фізично застаріла. Тому, зростаючі потреби сучасного ринку підштовхують керівництво підприємств до вирішення даної проблеми.

Зважаючи на вищезгадані причини, надзвичайно актуальною є проблема акумуляції коштів для фінансування програми оновлення виробничої бази. Слід враховувати, що пріоритетним і першорядним джерелом фінансування капітальних вкладень залишається, нарахована за період експлуатації засобів, амортизація. Тому основним завданням дослідження є комплексна система обліку амортизаційної політики підприємств галузі.

На наш погляд, дискусійними можна вважати питання, пов'язані з визначенням поняття амортизації, його трактуванням й інтерпретацією; сприйняттям процесу нараховання амортизації та формуванням амортизаційного фонду як чисто

математичної дії, без аналізу глибокого економічного змісту даної категорії; відсутністю реального резервування грошових коштів й інші аспекти.

У процесі використання основні засоби зношуються, втрачаючи при цьому свої споживчі властивості. У бухгалтерському обліку для оцінки та обліку зносу використовують поняття «амортизація». Про актуальність дослідження даного поняття, свідчить й той незаперечний факт, що амортизація є елементом формування залишкової вартості необоротних активів і фінансових результатів підприємства.

Проте під час дослідження нами з'ясовано, що категорія амортизації в бухгалтерському обліку трактується неоднозначно, а самі підходи ґрунтуються на різних концепціях. Більше того, існуюча система обліку амортизації не дозволяє повністю задовольнити інформаційні потреби користувачів звітності за обсягом і змістом інформації, що веде до зниження значущості даних звітності та довіри до неї з боку користувачів.

Ми виходимо з того, що амортизація – це не просто процес розподілу в його «технічному» розумінні, а важлива складова формування кінцевого фінансового результату. Тісний взаємозв'язок амортизації з оцінкою породжує необхідність одночасного дослідження механізму амортизації на концептуальному та калькуляційному рівнях. Крім того, амортизація є однією з складових інвестиційного процесу підприємства, а також елементом державної фіскальної політики стосовно прибутку й майна суб'єктів господарювання.

Слід зазначити, що основні питання бухгалтерського обліку амортизації засобів праці висвітлені в працях: М. І. Кутера, В. Ф. Палія, Я. В. Соколова, Хендриксена Э. С. та Ван Бреди М. Ф., Х. Колдуелла, М. Р. Метьюса, Б. Нідлза, Дж. Ріса, Е. Хендріксена, Р. Ентоні.

Попри зазначені вище висловлювання різних вчених, заслуговує на особливу увагу визначення досліджуваного поняття вченими М. Р. Метьюсом і М. Х. Б. Перерою, які у трактуванні зносу (амортизації) виділяють п'ять етапів: збиток від фізичного зносу активів; зменшення корисності в результаті дії зовнішніх, по відношенню до активу, факторів, таких, як технічне старіння з часом і неадекватність, тобто нездатність виробляти ту продукцію, на яку існує попит; зниження вартості активів; процес розподілу витрат; відрахування до фонду заміщення активів, за рахунок якого здійснюється заміна довгострокових активів по мірі їх виходу з ладу.

При цьому автори вважають, що в бухгалтерському обліку знос (амортизація) – це по суті фінансове поняття, пов'язане з фінансовою цінністю активу, яка в кожен конкретний момент часу відображається його грошовим еквівалентом, або ціною реалізації активу на такий момент. Отже, для цілей бухгалтерського обліку амортизацію слід визначати виключно як зниження ціни реалізації, а стале в бухгалтерському обліку припущення про зниження вартості всіх довгострокових активів є неприйнятним.

Слід зазначити, що відмінність трактувань ще спочатку закладена безпосередньо в назві терміну. Зокрема, латинське *pretium* означає ціну, або вартість. Отже, *de-pretium* – це її зниження. Термін *depreciation*, відповідно, позначає зниження вартості. Проте, відповідно до традиційного підходу бухгалтерського обліку, амортизація не пов'язана зі зниженням вартості активу, як і не пов'язана зі зносом об'єкту внаслідок його експлуатації. На цю суперечність зверталася увага, а також указувалося, що уникнути плутанини можна було б за умови використання терміну *amortization*. Аналогічна суперечність існує також у вітчизняній практиці бухгалтерського обліку стосовно використання термінів «знос» і «амортизація».

Очевидно, що питання суті поняття «амортизація» в сучасній бухгалтерській думці складне та суперечливе. Підводячи підсумок дослідження природи амортизації Метьюс М. Р., Перера М. Х. Б. відзначили, що жодна з існуючих концепцій не здатна

дати задовільного пояснення тому, що робить бухгалтер в процесі нарахування амортизації.

З цього приводу, вважаємо, що ряд відповідей можна одержати з теорії статичного та динамічного обліку, детально викладеної в працях Э. Шмаленбаха та Ж. Рішара, оскільки в бухгалтерському обліку визначення амортизації різняться в залежності від того, до якого напрямку обліку (статичного або динамічного) вони відносяться. У зв'язку із цим, у частині обліку засобів праці можна виділити наступні основні відмінності між двома підходами до бухгалтерського обліку: 1) відповідно до динамічної моделі, норми амортизації є по суті способом регулювання фінансового результату, відповідно до статичної моделі – норми амортизації залежать від фактичних термінів експлуатації засобів праці; 2) з позицій динамічної теорії, нарахування амортизації здійснюється на системній основі, тоді як в статичній теорії амортизація активів може припинятися, наприклад у випадках збільшення ринкової вартості активу. Крім того, в статичній моделі амортизація може застосовуватися до значно більшої кількості об'єктів засобів праці (безоплатно одержані, внесені як частка в статутний капітал), а в динамічній – тільки до придбаних; 3) при встановленні амортизаційної вартості, в динамічній моделі передбачена ліквідаційна вартість об'єкта не враховується, оскільки розглядається не об'єкт, що втрачає свої споживчі якості й вартість, а раніше понесені витрати, тоді як в статистичній моделі ліквідаційна вартість враховується; 4) у динамічному балансі облік амортизації виступає як контрактивний рахунок – регулятив, що відображає перенесення вартості, а в статичному балансі – це інвестиційний резерв на реновацію засобів праці.

Слід зазначити, що діюча в нашій країні методика обліку є ближчою до динамічної моделі, проте, містить в собі також й елементи статичної. Хоча в практиці майже всіх країн переважає саме змішаний підхід (в одних аспектах статичне, в інших – динамічне трактування). Доречною тут буде згадати думку проф. Я.В. Соколова, який вважає, що тільки послідовний розгляд обох трактувань дозволяє зрозуміти, виправданий чи ні такий еkleктизм.

УДК 338:658

Вікторія Кутрань, магістр

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ОСНОВНІ НАПРЯМИ АНАЛІЗУ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. В статті висвітлено суть збутової діяльності підприємства в сучасних умовах розвитку ринку. Визначено мету та напрями аналізу збутової діяльності підприємства, який є необхідною умовою ефективного управління підприємством.

Ключові слова: збут, збутова діяльність, аналіз збутової діяльності.

Victoria Kutran

THE MAJOR ANALYSIS DIRECTIONS OF MARKETING ACTIVITY OF ENTERPRISE

Abstract. The sens of enterprises marketing activity in market economy is exposed in the article. The purpose and directions of marketing activity analyses are shown.

Keywords: marketing activity, analyses of marketing activity.

На сучасному етапі розвитку підприємництва існує багато причин, що приводять до збитковості багатьох підприємств. Чільне місце посідають суб'єктивні причини, які